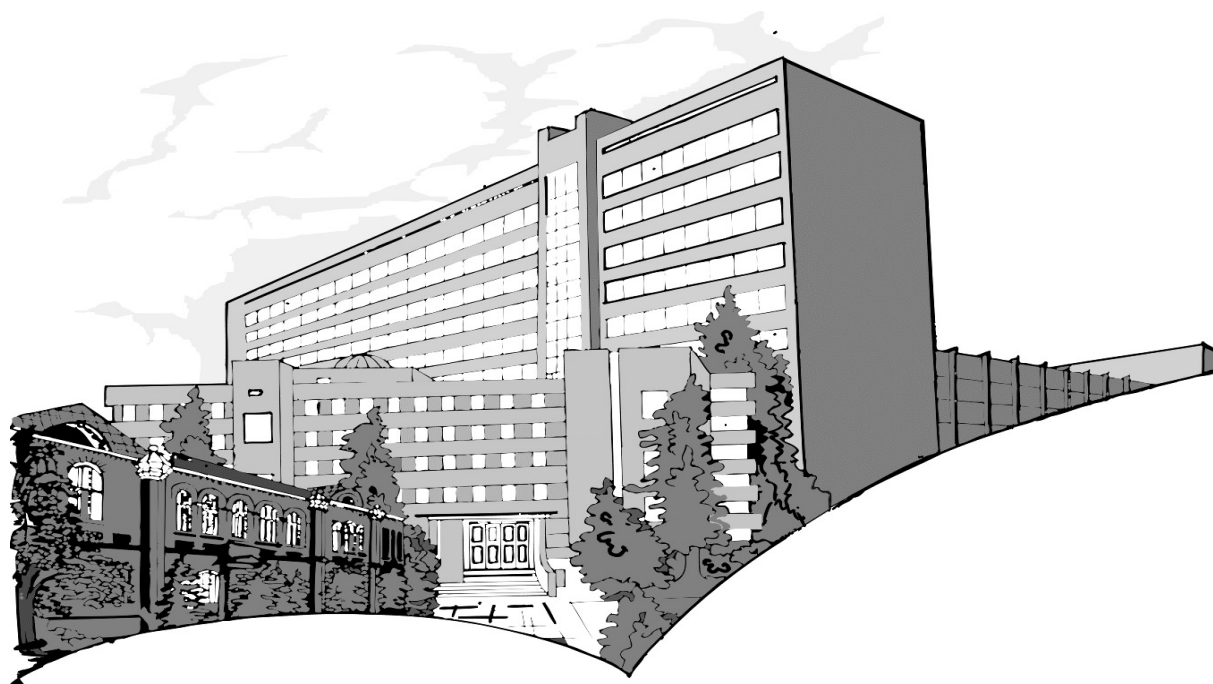

Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний університет
Факультет економіки і менеджменту
Кафедра економіки, менеджменту та адміністрування

СЛОВНИК ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ І ПОНЯТЬ
З ДИСЦИПЛІНИ «ТЕОРЕТИЧНА ЕКОНОМІКА»

для студентів спеціальностей: 051 «Економіка», 292 «Міжнародні економічні відносини», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 073 «Менеджмент», 241 «Готельно-ресторанна справа», 242 «Туризм» рівня вищої освіти «бакалавр»

УДК 330.1(038)

С 48

Схвалила науково-методична рада Херсонського державного університету (*протокол від «20» листопада 2020 року № 3*)

Рекомендовано до видання Вченою радою Херсонського державного університету (*протокол від «30» листопада 2020 року № 5*)

Укладачі:

Ушкаренко Юлія Вікторівна, доктор економічних наук, професор, в.о. завідувачки кафедри економіки, менеджменту та адміністрування Херсонського державного університету.

Соловійов Андрій Ігорович, доктор економічних наук, професор, декан факультету економіки і менеджменту Херсонського державного університету.

Чмут Анна Володимирівна, кандидат економічних наук, старший викладач кафедри економіки, менеджменту та адміністрування Херсонського державного університету.

Гурова Вікторія Олександрівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, менеджменту та адміністрування Херсонського державного університету.

Рецензенти:

Ключник Альона Володимирівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування і міжнародної економіки Миколаївського національного аграрного університету.

Джерелюк Юлія Олександрівна – доктор економічних наук, професор кафедри менеджменту, маркетингу і туризму Херсонського національного технічного університету.

Словник основних термінів і понять з дисципліни «Теоретична економіка»:
С 48 навч. посібн. для студентів спеціальностей 051 «Економіка», 292 «Міжнародні економічні відносини», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 073 «Менеджмент», 241 «Готельно-ресторанна справа», 242 «Туризм» рівня вищої освіти «бакалавр» / уклад. Ю.В. Ушкаренко, А.І. Соловійов, А.В. Чмут, В.О. Гурова. – Херсон, Книжкове видавництво ФОП Вишемирський В.С., 2021. – 36 с.

ISBN 978-617-7941-12-4 (електронне видання)

У посібнику представлено у систематизованому вигляді базова термінологія з дисципліни «Теоретична економіка», яка може бути корисною при вивченні всього блоку дисципліни.

Для студентів вищих навчальних закладів освіти.

Для студентів спеціальностей 051 «Економіка», 292 «Міжнародні економічні відносини», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 073 «Менеджмент», 241 «Готельно-ресторанна справа», 242 «Туризм» рівня вищої освіти «бакалавр».

УДК 330.1(038)

ISBN 978-617-7941-12-4 (електронне видання)

© Ушкаренко Ю.В., Соловійов А.І.,
Чмут А.В. Гурова В.О., 2021

© ХДУ, 2021

© ФОП Вишемирський В.С., 2021

ПЕРЕДМОВА

Теоретична економіка виступає значним науковим підґрунтям для опанування здобувачами вищої освіти економічних знань, оскільки є основою, на якій базується вивчення всіх інших економічних дисциплін. Курс «Теоретична економіка» включає теми, в яких розкриваються система категоріального апарату теоретичної економіки, визначення нових дефініцій, розкриття сутності та особливостей прояву основних економічних законів та найвідоміших наукових концепцій економічного аналізу мікро- та макроекономічного розвитку ринкового господарства, теоретичні аспекти ринкової трансформації економіки України, державне регулювання в умовах ринкової економіки.

Метою вивчення дисципліни є формування у студентів фундаментальних знань категорій і законів економіки, розуміння сучасних концептуальних економічних рішень та методологічних підходів. Завдання курсу полягає у розкрити структури та основних засад розвитку економічних відносин в системі сучасних господарських процесів; вивченні спеціальних термінів економічних відносин, системи національних рахунків, сутності економічної концепції, концепції сталого економічного розвитку; узагальненні історичного досвіду розвитку економічних відносин; формуванні вмінь аналізувати історико-теоретичний зміст економічних відносин; визначенні актуальних програмних положень економічних процесів, їх складових, законів, тенденцій, проблем розвитку світового господарства і економічних відносин.

Для студентів економічних спеціальностей надзвичайно важливо ознайомитися з навчальною дисципліною «Теоретична економіка», в якій змістовно і глибоко висвітлюються проблеми, про які йшлося вище. Дана дисципліна орієнтована на збагачення студентів знаннями, необхідними для формування їх освітнього світогляду, для високопрофесійної підготовки спеціалістів здатних активно працювати на користь України.

Словник призначений сприяти тому, щоб керівники, спеціалісти, студентство та всі інші, хто цікавиться економікою, оволоділи її сучасною мовою, знали сучасну економічну термінологію, точно тлумачили терміни і поняття, що вживаються у сфері економіки. Головне його завдання – подати коротке, але цілком достатнє і доступне для розуміння пояснення економічних термінів і понять, які містять відомості з теоретичної економіки. Мета даного посібника – сприяти підготовці висококваліфікованих фахівців із ринковим мисленням і навичками в галузі теоретичної економіки.

Необхідність підготовки словника, що має переважно довідниковий характер, зумовлена часом та об'єктивними умовами суспільного життя сьогодення. У словнику наведені найпоширеніші та найуживаніші терміни з теоретичної економіки, а також подано їх тлумачення. Дидактична цінність словника полягає в тому, що при роз'ясненні економічного змісту одного терміну, наводяться посилання й на інші терміни, що дозволяє ширше охопити тематичний зміст визначеного напрямку.

Вказівки до користування словником

Словник основних термінів і понять з дисципліни «Теоретична економіка» розрахований передусім для студентів, що здійснюють навчання за спеціальностями 051 «Економіка», 292 «Міжнародні економічні відносини», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 073 «Менеджмент», 241 «Готельно-ресторанна справа», 242 «Туризм» рівня вищої освіти «бакалавр».

Пропонований нами «Словник основних термінів і понять з дисципліни «Теоретична економіка» містить найбільш уживані терміни та терміносполучення з теоретичної економіки, які найчастіше зустрічаються в науковій літературі та навчальних виданнях.

Структура словникових статей така: терміни подаються в алфавітному порядку; після відповідного поняття дається визначення або пояснення. Сподіваємося, що словник стане у нагоді як студентам економічного й бізнесового спрямувань, так і усім іншим, а також особам, що бажають розширити коло своїх теоретико-прикладних знань. Словник також не буде зайвим і при підготовці до екзаменів, заліків, контрольних, самостійних робіт, а також при закріпленні знань, отриманих у минулі періоди.

АЛФАВІТ

Аа	Бб	Вв	Гг	Ґґ	Дд
Ее	Єє	Жж	Зз	Ии	Іі
Її	Йй	Кк	Лл	Мм	Нн
Оо	Пп	Рр	Сс	Тт	Уу
Фф	Хх	Цц	Чч	Шш	Щщ
Ь	Юю	Яя			

Абсолютна перевага — конкурентна перевага виробника певного товару за рівнем продуктивності (ефективності). Абсолютну перевагу має той, хто використовує менше ресурсів на одиницю продукції.

Абстракція — метод наукового дослідження, користуючись яким відмовляються від поверхневих, другорядних характеристик явища чи процесу з тим, аби пізнати у ньому головне, найбільш суттєве і визначальне.

Агент (економічний) — будь-який суб'єкт (учасник) економічних відносин: споживач, виробник, фірма, банк, держава, працівник тощо.

Аграрні відносини — вид економічних відносин, пов'язаних із землею як особливим фактором виробництва, специфікою ціноутворення на сільськогосподарську продукцію, формуванням і розподілом доходів аграріїв.

Агропромислова інтеграція — розвиток тісної виробничо-економічної взаємодії сільського господарства та відповідних галузей промисловості, транспорту, торгівлі тощо.

Адміністративно-командна (централізовано-планова, тоталітарна) економіка — тип економічної системи, у якій головна роль у розподілі виробничих ресурсів належить державі як власнику.

Активи підприємства — сукупні майнові цінності, що використовуються з метою одержання прибутку.

Акциз — вид непрямого податку, що включається в ціну деяких товарів масового споживання і предметів розкоші.

Альтернативна вартість (вартість втраченої можливості) — вартість того товару чи виду діяльності, від якої завжди доводиться відмовлятися (приносити в жертву) при виборі на користь іншого товару чи виду діяльності. У мінімізації альтернативної вартості ("ціни жертви") полягає суть економічного (раціонального) вибору.

Амортизація — процес поступового зношення основного капіталу (необоротних активів) та перенесення їхньої вартості на вартість створюваних товарів.

Антиінфляційна політика — сукупність методів та інструментів державного регулювання, що використовуються з метою стримування темпів інфляції та управління нею.

Антимонопольна політика — заходи держави щодо недопущення або припинення монопольних зловживань з метою захисту економічної конкуренції.

Антициклічне регулювання економіки — дії держави, спрямовані на зменшення глибини циклічних коливань економіки, стабілізацію ринкової кон'юнктури.

Аудит — професійні послуги щодо оцінки достовірності фінансової звітності фірми та виявлення можливостей поліпшення її фінансового стану.

Аукціон — відкриті (публічні) торги на конкурсній основі, де покупцем стає той, хто запропонував максимальну ціну.

Б

Банк — фінансово-кредитна установа, яка займається залученням і розміщенням грошових коштів (посередник на грошовому ринку).

Банківський мультиплікатор — коефіцієнт, що показує у скільки разів банківська система збільшує (чи зменшує) пропозицію депозитних, або кредитних, грошей на кожну додаткову одиницю надлишкових резервів; величина, обернена до норми обов'язкового резерву.

Банківські операції — операції щодо формування й розміщення фінансових ресурсів.

Банківський прибуток — різниця між процентами, отриманими від кредитування, та процентами, виплаченими вкладникам, а також доходи на власний капітал, інвестований у цінні папери та інші капітальні цінності.

Банківські рахунки — вклади, розміщені в банку на певних умовах; банківська позика.

Банківські резерви — активи (майно) комерційного банку.

Банкнота — вексель банку, який у давнину обмінювався на комерційні векселі і повертався назад за вимогою пред'явника видати взамін металеві (золоті) гроші. В сучасних умовах банкноти втратили зв'язок із золотом і стали самостійними грошима.

Банкрутство — неспроможність господарюючого суб'єкта розрахуватися по борговим зобов'язанням, визнана судом.

Бартер — безпосередній (без посередництва грошей) товарообмін.

Безробіття — незайнятість частини економічно активного населення.

Безробітний — особа, яка не має роботи, але здатна працювати і активно шукає роботу.

Бідність — становище, коли для окремих людей і родин видається значною проблемою задоволення елементарних потреб.

Бізнес — діяльність, що приносить дохід, або є джерелом збагачення.

Біржа — організований ринок, на якому здійснюються операції по купівлі-продажу 1) масових товарів (**товарна біржа**); 2) цінних паперів (**фондова біржа**); 3) валют (**валютна біржа**); 4) праці (**біржа праці**).

Біржова угода — домовленість про взаємну передачу прав і зобов'язань стосовно біржового товару, яка супроводжується передачею певного фінансового інструмента (банківських документів чи грошей) від однієї особи до іншої.

Благо — матеріальні й нематеріальні цінності, що приносять людям користь, задоволення, радість.

Бреттон-Вудська система — система фіксованих золотих паритетів і валютних курсів дер-жав-учасниць Міжнародного валютного фонду. Існувала протягом 1946-1974 рр.

Брокер — посередник, який за винагороду (відсоток від вартості операції) здійснює купівлю-продаж цінних паперів, товарів та інших об'єктів власності.

Бюджет держави — грошові доходи та видатки держави, її кошторис.

Бюджет сім'ї — баланс сімейних доходів і витрат за певний період.

Бюджетний дефіцит — недостатність коштів у державі для фінансування її планових потреб.

Бюджетний профіцит — надлишок коштів у держави над її плановими видатками.

Бюджетно-податкова (фіскальна) політика — вид економічної політики держави, спрямованої на формування її бюджету та розподіл його коштів.

В

Валовий внутрішній продукт (ВВП) — ринкова вартість усіх кінцевих товарів і послуг, вироблених в країні за певний період.

Валюта — 1) грошова одиниця будь-якої країни; 2) грошові одиниці іноземних країн.

Валютне регулювання — підтримка валютного курсу державою на певному рівні, зазвичай у межах певного валютного коридору. Держава впливає на валютний курс двома способами: 1) змінюючи ставку позичкового процента; 2) шляхом валютних інтервенцій (купівлі або продажу) іноземної валюти і золота на валютному ринку.

Валютний курс — ціна грошової одиниці однієї країни, виражена в грошах іншої країни.

Валютні інтервенції — втручання держави у валютний ринок з метою змінити обмінний курс національної валюти; здійснюється шляхом купівлі-продажу іноземної валюти.

Валютні резерви — платіжні засоби у розпорядженні Центрального банку (у вигляді вільно конвертованих валют, золота, боргових вимог МВФ), які використовуються для покриття дефіциту платіжного балансу країни.

Вартість грошей — 1) номінальна вартість — числове позначення (номінал) на грошовій купюрі; 2) реальна вартість — кількість товарів та послуг, які можна обміняти на одиницю грошей; купівельна спроможність одиниці грошей.

Вексель — боргове зобов'язання покупця сплатити у визначений термін певну суму боргу. Види векселів: простий (звичайний) — виписує боржник; переказний (тратта) — виписує кредитор; фінансовий вексель — виписується задля продажу товару за готівку.

Величина попиту — кількість товару чи послуги, яку покупці ладні купити за певної ціни.

Величина пропозиції — кількість товару чи послуги, яку продавці готові запропонувати за певної ціни.

Венчурний бізнес — надризиковий вид підприємницької діяльності, пов'язаної з розробкою наукових ідей та їх втіленням у нові технології, нові продукти, які згодом перейдуть у масове виробництво.

Взаємодоповнюючі товари — два товари, для яких підвищення ціни одного з них приводить до зниження попиту на інший.

Взаємозамінюючі товари — два товари, для яких підвищення ціни одного з них призводить до збільшення попиту на інший.

Виробництво — процес впливу людини на речовини й сили природи з метою надання їм властивостей і форм, необхідних для задоволення певних потреб.

Виробнича функція — математична функція, що описує технологічну залежність обсягу виробництва від затрат виробничих ресурсів (факторів виробництва).

Виробничі відносини — відносини між людьми, що виникають у процесі виробництва, розподілу, обміну і споживання життєвих благ.

Виробничі можливості — максимальний обсяг благ, який можна отримати за певний період за умови повного й ефективного використання наявних ресурсів і технологій.

Виробничі ресурси — сукупність природних, людських і створених людиною благ, які можуть бути використані у виробництві життєвих благ.

Витрати виробництва — вартість використаних факторів виробництва.

Відкрита економіка — економіка, що вільно взаємодіє з економіками інших країн. Проявом такої економіки є вільне переміщення товарів, капіталу і праці в країну та за її межі.

Відтворення (економічне) — безперервність, або постійна повторюваність, процесу виробництва товарів і послуг, яка в суспільному масштабі має вигляд господарського кругообігу.

Вільна економічна зона (ВЕЗ) — визначений державою район або територія, де завдяки пільговому податковому, митному та законодавчому режимам для інвесторів створюються особливо сприятливі умови для підприємницької і зовнішньоекономічної діяльності.

Вільний ринок — економічна система, яка працює за принципами вільної конкуренції та невтручання держави в економіку.

Власність — об'єктивні, історично сформовані відносини між людьми з приводу привласнення ними ресурсів і результатів виробництва.

Г

ГАТТ (Генеральна угода з тарифів та торгівлі) — підписана в 1947 р. у Женеві багатостороння угода щодо митних тарифів і торговельної політики країн-учасниць.

Глобалізація економіки — зростаюча економічна взаємозалежність країн світу, яка формує світове господарство як єдину, органічно цілісну систему.

Глобальні проблеми людства — найбільш важливі і насущні проблеми, які а) зачіпають життєві інтереси усіх народів та б) потребують для свого вирішення колективних зусиль усієї світової спільноти.

Господарський кругообіг — модель економіки, що демонструє загальний процес ринкового обміну ресурсами, товарами і грошовими доходами між домогосподарствами та фірмами.

Гроші — загально визнаний у суспільстві засіб обміну товарів і послуг. На противагу колишнім металевим грошам, сучасні паперові гроші і розмінні монети не мають внутрішньої вартості, маючи натомість примусову (декретовану державою) номінальну вартість.

Грошова маса — сукупність усіх кредитних і платіжних засобів у готівковій і безготівковій формах, що обслуговують обмін товарів і послуг.

Грошова система — форма організації грошового обігу, яка історично склалася і законодавчо закріплена державою.

Грошовий капітал — гроші, призначені для купівлі капітальних благ (інвестицій).

Грошовий обіг — рух грошей, що обслуговує реалізацію усіх товарів і платежі.

Грошові агрегати — показники розміру та структури грошової маси; види грошей, диференційовані за ступенем ліквідності.

Грошово-кредитна політика — політика центрального банку, спрямована на регулювання пропозиції грошей.

Д

Девальвація — здешевлення грошей, яке проявляється через зменшення золотого вмісту грошової одиниці країни (за часів дії золотого стандарту) або зниження обмінного курсу грошової одиниці відносно іноземних валют.

Дезінфляція — зниження темпів росту інфляції або повне її припинення.

Демонетизація грошей — витіснення з обігу золотих грошей паперовими.

Демоніполізація — заходи держава, спрямовані на розвиток і захист конкурентного середовища, недопущення або істотне обмеження проявів монополізму в економіці.

Демпінг — продаж товарів на ринках інших країн за цінами, нижчими від внутрішніх, з метою витіснення конкурентів. Розглядається як метод нечесної конкуренції, проти якого зазвичай застосовують антидемпінгові мита.

Деномінація — укрупнення грошової одиниці шляхом заміни у певній пропорції старих грошових знаків на нові.

Депозит — грошові активи, що вкладені у банк з метою одержання відсотків.

Дерегуляція економіки — вивільнення економіки від надмірного впливу держави, здійснюване шляхом політичних рішень, спрямованих на усунення адміністративних, економічних та організаційних перешкод для дії механізмів ринкової саморегуляції.

Державне програмування — розробка комплексних програм розвитку національної економіки або її окремих секторів, тобто визначення цілей і пріоритетів економічного і соціального розвитку країни, а також можливих шляхів і засобів їх реалізації.

Державне регулювання економіки — система заходів законодавчого, виконавчого та контролюючого характеру, здійснюваних уповноваженими на те державними інституціями з метою пристосування існуючої соціально-економічної системи до змінюваних умов господарювання.

Державний борг — зобов'язання держави перед кредиторами, які надали позику для покриття дефіциту її бюджету, а також для вирівнювання платіжного балансу й підтримки національної валюти.

Державний сектор економіки — комплекс господарських об'єктів, які повністю або частково належать центральним та місцевим органам влади і використовуються ними для виконання економічних, соціально-культурних і політичних функцій.

Державні закупівлі — придбання центральними і місцевими органами влади товарів і послуг, виробничих ресурсів.

Державні корпорації — організаційна форма державних підприємств, яким надається право господарської самостійності.

Дефіцит державного бюджету — перевищення витрат бюджету над його доходами.

Дефляція — скорочення грошової маси шляхом вилучення з обігу надлишку паперових грошей, випущених у період інфляції.

Дефолт — невиконання державою своїх фінансових зобов'язань перед кредиторами, відмова від сплати боргу.

Диверсифікація — розподіл інвестицій між різними об'єктами з метою зниження ризику.

Дивіденд — дохід, який отримує акціонер з чистого прибутку акціонерного товариства.

Дисконтування — процедура, що дає змогу визначити сьогоdnішню цінність майбутнього доходу за існуючої норми позичкового процента.

Дискримінація на ринку праці — наймання працівників на умовах нерівної плати за послуги рівної продуктивності. Зазвичай така дискримінація чиниться за національною, расовою, релігійною, статевою та іншими ознаками.

Диспаритет цін — невідповідність між продажними цінами на ринку сільгосппродукції (занижені ціни) та цінами на ринку промислових товарів (завищені ціни).

Диференційований продукт — продукт, що має близьких замінників, але відрізняється від них деякими властивостями (добавками, дизайном тощо), що дає змогу виробнику назначати свою ціну.

Діловий цикл — коливання загального рівня ділової активності в країні, що має вигляд повторюваних періодів економічних піднесень і спадів (бумів і рецесій).

Додана вартість — різниця між ринковою вартістю (продажною ціною) продукції та поточними матеріальними витратами на її виготовлення і реалізацію. Включає суму амортизації, витрат на оплату праці разом із соціальними відрахуваннями, доходи на капітал (прибуток, дивіденди) та непрямі податки. Теоретично вона є сумою факторних доходів, створених на підприємстві (галузі).

Дотація — доплата з державного бюджету для збалансування місцевих бюджетів або для покриття збитків державних казенних підприємств; різновид субсидій.

Дохід (виручка від реалізації) — ціна, помножена на кількість проданих одиниць товару.

Доходи населення – кінцеві доходи, що формуються як результат усіх розподілів.

Е

Економіка — сфера життєдіяльності людини і суспільства, пов'язана з виробництвом, розподілом, обміном і споживанням життєвих благ.

Економічна безпека — спроможність країни власними силами і ресурсами нейтралізувати деструктивні чинники, що несуть загрозу національним економічним інтересам і державі.

Економічна динаміка — розвиток економіки у часовому вимірі, протягом якого економічні явища і процеси зазнають кількісних та якісних змін.

Економічна ефективність — досягнення виробництвом найбільших результатів при найменших витратах живої та уречевленої праці, або зниження сукупних ресурсних витрат на одиницю продукції.

Економічна інтеграція — об'єднання у єдину систему різних господарських ланок (фірм, галузей, економік ряду країн).

Економічна кон'юнктура — загальний чи локальний стан національного ринку на певний момент, що характеризує ступінь відповідності сукупної пропозиції сукупному попиту за обсягом і структурою; напрямок і ступінь зміни показників економічної динаміки.

Економічна модель — умовний (спрощений, абстрактний) образ економіки, який формалізовано відображається з допомогою схем, графіків, формул, рівнянь тощо.

Економічна політика держави — система цілей, завдань і інструментів держави щодо впливу на економічне життя суспільства.

Економічна система суспільства — певним чином (способом) упорядкована і життєздатна система економічних зв'язків і відносин між усіма виробниками і споживачами життєвих благ.

Економічна рецесія — фаза циклу, ознаками якої є помірний спад виробництва, уповільнення темпів росту економіки.

Економічна стагнація — стан економіки, за якого застій або спад стають довготривалими, затягуючись більше одного року.

Економічна теорія — суспільна наука, що вивчає закони розвитку економічних систем, принципи прийняття економічних рішень за умов обмеженості ресурсів та конкуренції за їх ефективне використання.

Економічне зростання — стан економіки, для якого характерним є стійке збільшення обсягів національного виробництва, зайнятості та підвищення на цій основі загального добробуту. В залежності від того, за рахунок яких факторів досягається ріст економіки, розрізняють два його типи.

Економічне мислення — спроможність людини приймати раціональні рішення, враховувати альтернативну вартість (вартість жертви), зважувати результати і затрати.

Економічний лібералізм — розвиток національної економіки переважно в режимі ринкової саморегуляції, значне обмеження економічної ролі держави.

Економічні відносини — відносини між людьми з приводу виробництва, розподілу, обміну і споживання життєвих благ.

Економічний закон — найбільш суттєвий, стійкий, постійно повторюваний причинно-наслідковий зв'язок між явищами і процесами економічного життя суспільства.

Економічні блага — блага, кількість яких недостатня (обмежена) для задоволення усіх потреб у даний момент.

Економічні інтереси — усвідомлене прагнення людей до отримання економічних благ, яке спонукає їх до певних дій.

Економічні ресурси — природні, матеріальні (рукотворні), трудові та фінансові ресурси, необхідні для виробництва життєвих благ.

Економічні стимули — фактори, що мотивують і впливають на поведінку економічних суб'єктів.

Економічний союз — найвища форма міжнародної економічної інтеграції, для якої характерними є вільне переміщення товарів, капіталу і праці, а також

гармонізація та уніфікація монетарної, фіскальної і соціальної політик країн-учасниць.

Економічно активне населення — частина працездатного населення, яка активно пропонує свою працю для виробництва товарів і послуг.

Експортна квота — показник, що відображає частку експорту у національному продукті (ВВП); характеризує ступінь відкритості національної економіки.

Експортні субсидії — компенсації експортерам товарів і послуг, які дають їм змогу продавати товари за кордоном за більш низькою ціною, ніж у себе в країні.

Еластичність — ступінь (міра) реакції однієї економічної змінної на одиничну зміну іншої, виражена як відношення процентних змін.

Ефект доходу на ринку товарів — поява у разі зниження ціни товару можливості придбати більшу кількість цього товару.

Ефект доходу на ринку праці — ослаблення мотивації до отримання додаткового заробітку в міру зростання реального доходу працівника, його готовність віддати перевагу вільному часу (дозвіллю).

Ефект заміни на ринку товарів — поява у разі зниження ціни товару можливості заміни дорогих покупок більш дешевими в межах певної товарної групи.

Ефект заміщення на ринку праці — посилення мотивації до збільшення пропозиції праці в міру збільшення заробітку, готовність пожертвувати власним дозвіллям заради отримання додаткового доходу.

Ефект масштабу — економічна вигода, отримувана від зниження середніх витрат виробництва по мірі збільшення обсягів випуску продукції.

Ефект мультиплікатора — властивість економічної системи, яка полягає у тому, що внаслідок початкової зміни одного із факторів (наприклад, інвестицій, податків, бюджетних видатків) обсяг національного продукту (доходу) кумулятивно змінюється у декілька разів. Аналіз мультиплікативних ефектів у макроекономіці започаткував Дж.М. Кейнс.

Ефективна економічна політика — система дієвих заходів держави у сфері економіки, що відображає інтереси усього суспільства та спрямована на забезпечення зростання і конкурентоспроможності національної економіки, піднесення загального добробуту.

Ефективність — якісна (відносна) характеристика економічної діяльності, за якою оцінюється, наскільки повно і продуктивно використовуються усі наявні виробничі ресурси; розраховується шляхом співставлення результатів і витрат.

Є

Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) — фінансово-кредитна установа, створена у 1991 р. з метою надання допомоги країнам у здійсненні ринкових реформ, залучення їх до активної участі у міжнародних економічних зв'язках.

Європейський союз (ЄС) — об'єднання європейських держав, що було засноване первісно у 1951 р., а нині існує як найбільш розвинена форма економічної інтеграції у складі 28 країн (2014 р.).

3

Зайнятість — сукупність економічних, правових, соціальних, національних та інших відносин, пов'язаних із забезпеченням економічно активного населення робочими місцями та їх діяльністю у суспільному господарстві з метою одержання доходу.

Закон вартості — принцип, виведений теоретиками трудової вартості, згідно з яким в основі обміну товарів лежить обмін рівними вартостями, або рівними кількостями витраченої суспільної праці.

Закон грошового обігу — принцип, згідно з яким грошова маса має відповідати товарній масі, тобто сумі цін усіх товарів.

Закон зростаючих альтернативних витрат — принцип, згідно з яким у міру збільшення виробництва продукту за умов обмеженості та досягнення повної зайнятості ресурсів альтернативні витрати (ціна заміни) зростають.

Закон Оукена — математично доведена обернена залежність між рівнем безробіття та обсягом виробленого ВВП; кожен відсоток надприродного безробіття "вартує" суспільству близько 2,5% від обсягу фактичного ВВП.

Закон Парето (принцип 20/80) — емпірично встановлене правило, за яким нерівномірність розподілу доходів є стійкою для усіх країн, незалежно від соціальних і політичних факторів, а її величина (пропорція 20/80) скрізь майже однакова.

Закон попиту — стійкий обернений зв'язок між ціною товару та величиною попиту на нього.

Закон пропозиції — стійкий прямий зв'язок між ціною товару та величиною його пропозиції.

Закон попиту і пропозиції — основний закон (принцип) ринку, згідно з яким ціна будь-якого товару змінюється таким чином, щоб урівноважити попит на товар і його пропозицію.

Закон спадної граничної корисності — принцип, згідно з яким у міру насичення потреби корисність кожної додаткової одиниці відповідного товару чи послуги зменшується.

Закон спадної продуктивності (віддачі) — принцип, згідно з яким додаткові витрати одного з ресурсів при незмінній кількості інших, починаючи з деякого моменту, дають зменшуваний приріст продукції.

Заробітна плата — грошова винагорода найманого працівника; ціна праці, що враховує, з одного боку, вартість робочої сили (витрати на її відтворення) (нижня межа), а з другого, — граничну продуктивність праці (верхня межа). Заробітна плата розрізняється за видами і формами організації.

Засоби виробництва — сукупність предметів і засобів праці.

Земельний кадастр — єдина державна геоінформаційна система відомостей про землі країни (кадастровий номер конкретної земельної ділянки, її місце розташування, межі, площа, якість, цільове призначення, відомості про обмеження у використанні ділянки, нормативно-грошова оцінка та документи, на підставі яких встановлено відомості про ділянку).

Земельна рента — додатковий чистий дохід, утворюваний у землеробстві у зв'язку з кількісною обмеженістю земельного ресурсу і отримуваний власником землі у вигляді орендної плати.

Змішана економіка — економічна система, у якій поєднуються приватний та державний сектори, а ринкове саморегулювання ефективно доповнюється державним регулюванням.

Зовнішньоекономічна політика — вид економічної політики держави, спрямованої на регулювання економічних відносин з іншими країнами з метою реалізації національних економічних інтересів у системі світового господарства та захисту власної економічної безпеки.

Зовнішньоторговельна політика — політика держави, спрямована на зміцнення позицій країни на світовому ринку та підвищення ефективності зовнішньої торгівлі як фактора розвитку національної економіки.

Зона вільної торгівлі — форма міжнародної економічної інтеграції, за якої усуваються усі бар'єри у взаємній торгівлі, але кожна з країн-учасниць проводить власну торговельну політику щодо третіх країн.

I

Імміграція — в'їзд в країну громадян іншої країни на підставі міжнародних угод та контрактів.

Імпортна квота — кількісне обмеження на ввіз з-за кордону товарів, що продаються на внутрішньому ринку.

Інвестиції — довгострокові вкладення капіталу у вигляді витрат на придбання будівель, споруд, приміщень, устаткування, машин, нерухомості, а також витрат на придбання населенням нового житла.

Інвестиційні компанії — компанії, що організовують на замовлення емітентів випуск і продаж цінних паперів.

Індекс вартості життя) — відносний показник зміни загальної вартості товарів і послуг, які купує типовий (середній) споживач (вартості його "споживчого кошика").

Індекс (коефіцієнт) Джині — статистичний показник, що характеризує ступінь розшарування суспільства за доходами; розраховується як відношення площі сегмента, окресленої кривою Лоренца та бісектрисою ("зони нерівності"), до усєї площі трикутника ("зони рівності").

Індекс Доу-Джонса — середній індекс курсів акцій провідних компаній США, що котируються на Нью-Йоркській фондовій біржі.

Індекс людського розвитку — інтегрована оцінка рівня цивілізованості країни, яка враховує такі параметри: 1) середню тривалість життя населення; 2) середній рівень освіти; 3) обсяг ВВП на душу населення.

Індекс якості життя — комбінований показник добробуту населення, що враховує цілий ряд параметрів: рівень освіти, медичного обслуговування, тривалість життя, ступінь зайнятості населення, його платоспроможність, доступ до культурних цінностей, участь у політичному житті тощо.

Індексація доходів — форма соціального захисту, яка передбачає компенсацію певною мірою втрати доходів населення унаслідок зростання вартості життя.

Індикативне планування — спосіб державного регулювання економіки шляхом встановлення кількісних орієнтирів виробництва та інвестицій, які мають лише рекомендаційний характер для підприємницького сектору і доповнюються відповідними стимулами для участі у їх реалізації. Застосовується для структурної перебудови економіки.

Інновація, нововведення — запровадження у виробництво принципово нового продукту (послуги), нових матеріалів, нових технологій, нових форм організації економічної діяльності тощо.

Інституціоналізм — новітній напрям в економічній науці, який вивчає вплив на поведінку економічних суб'єктів позаекономічних факторів (політичних, соціально-психологічних, релігійних, культурних, сімейних та ін.). Інституціоналісти ввели в науковий лексикон термін "інституція" ("інститут"), під яким розуміються формальні й неформальні обмеження людської поведінки (закони, норми, звичаї, традиції тощо), а також механізми, що забезпечують їх дотримання (у вигляді держави, корпорації, профспілок, ринку, сім'ї тощо).

Інтернаціоналізація економіки — процес розширення економічної діяльності за межі національних кордонів, або формування стійких і різнобічних економічних зв'язків між країнами.

Інфляція — стійке зростання загального, або середнього, рівня цін на товари й послуги, спричинене порушенням закону грошового обігу.

Інфляція попиту — інфляція, зумовлена надмірним сукупним попитом.

Інфляція пропозиції — інфляція, зумовлена зростанням витрат виробництва.

Інфраструктура — сукупність галузей і сфер, які створюють умови для функціонування виробництва.

Іпотека — застава нерухомого майна для одержання кредиту.

Історична школа в економічній науці — напрям економічної думки, що сформувався в середині XIX ст. в Німеччині. За основу взято історичний метод досліджень, спрямований на вивчення особливостей розвитку саме національної

економіки. Обґрунтовує вирішальну роль держави в досягненні економічного і соціального прогресу країни.

К

Капітал — економічний ресурс (фактор виробництва) у вигляді матеріальних і нематеріальних цінностей, що використовуються з метою отримання прибутку.

Капіталізація — 1) капіталізація прибутку — спрямування частини чистого прибутку на розширення виробництва, або реінвестування; 2) ринкова капіталізація — ринкова вартість акцій компанії.

Капіталовіддача — показник ефективності (продуктивності), що показує вихід продукції в розрахунку на одиницю використаного основного капіталу.

Картель — одна із форм монополії, за якої підприємці змовляються щодо своїх дій на ринку, передусім, стосовно обсягів виробництва, ринків збуту та цін.

Квотування — офіційне (обов'язкове) встановлення кількісних обмежень на виробництво чи продаж, експорт чи імпорт певних товарів і послуг.

Кейнсіанство — теоретичний напрям, який вивчає фактори ринкової нестабільності і обґрунтовує необхідність активного втручання держави в економіку задля стимулювання сукупного попиту, зокрема приватних інвестицій, через механізми фіскальної і монетарної політики. Заснував макроекономічний аналіз англійський економіст Дж.М. Кейнс у 30-ті рр. XX ст.

Кількісна теорія грошей — теорія, яка стверджує, що кількість грошей в економіці визначає рівень цін на товари й послуги, а темпи росту грошової маси визначають темп інфляції.

Класична школа економічної науки (класична політична економія) — теоретичні погляди, згідно з якими головним джерелом суспільного багатства (крім природи) є людська праця, умовами зростання продуктивності виробництва є економічна свобода і поділ праці (спеціалізація), а його рушійними силами — приватновласницький інтерес (прагнення до збагачення) та конкуренція ("невидима рука"), яка змушує підприємців водночас підвищувати добробут усієї нації. Класики вважали, що ринкова економіка — саморегульована система, а відтак, немає потреби у державному втручанні в економіку. Ця школа панувала з кінця XVIII до середини XIX ст. Найяскравішими її представниками були: А. Сміт, Д. Рікардо, Дж.С. Мілль, Ж.-Б. Сей і Т. Мальтус.

Командна (централізована, тоталітарна, економіка) — економічна система, у якій держава є власником більшості економічних ресурсів і організовує виробництво за єдиним планом.

Конкурентна політика держави — діяльність держави, спрямована на створення і розвиток конкурентного середовища, захист економічної конкуренції від монополізму.

Конкуренція — суперництво між економічними суб'єктами за найвигідніші умови підприємницької діяльності, або за розподіл обмежених ресурсів на свою користь.

Консолідований державний бюджет — бюджет центрального уряду та бюджети місцевих органів влади.

Консорціум — тимчасова добровільна угода кількох фірм, банків, а можливо, і органів державної влади, щодо спільної реалізації певного проекту, який потребує значних інвестицій.

Концерн — найбільш поширена форма корпорації у промисловості, для якої характерним є багатогалузевий характер діяльності, поєднання жорсткого централізованого управління щодо капіталовкладень з широкою господарською самостійністю підприємств.

Концесія — надання в експлуатацію іноземному інвестору на певний період об'єктів державної власності.

Кооперація праці — форма організації праці всередині підприємства, яка ґрунтується на спеціалізації працівників.

Корисність — ступінь задоволення, щастя споживача, отримуваного від споживання якогось блага.

Корпорація — організаційна форма бізнесу, що має статус юридичної особи, у якій статутний капітал поділений на рівні частини (частки, паї, акції), а відповідальність кожного з

власників за борги компанії обмежений його внеском у підприємство. Функції управління підприємством зазвичай передаються найманим професіоналам — менеджерам.

Кредит — угода, за якою кредитор позичає позичальнику (боржнику) капітал у грошовій чи іншій формах на певний строк і за певну плату (процент).

Крива виробничих можливостей — графік, з якого видно, ефективним чи неефективним є господарство. Господарство є ефективним, якщо воно функціонує на межі своїх виробничих можливостей, тобто коли неможливо збільшити виробництво одного блага, не зменшуючи при цьому виробництва іншого блага.

Крива Лафера — графік, що ілюструє нелінійну залежність між рівнем оподаткування та збором податків до державної скарбниці.

Крива Лоренца — графічне зображення ступеня нерівності розподілу доходів серед населення.

Крива Філіпса — графік, що демонструє обернену залежність між рівнем інфляції та рівнем безробіття у короткочасному періоді.

Кругообіг капіталу — абстрактна схема кругового руху виробничого капіталу, у якому він послідовно набуває і змінює свої функціональні форми: грошову, виробничу і товарну.

Купівельна спроможність — середній (типовий) набір товарів і послуг, які можна придбати на певну суму грошей.

Л

Лібералізація — зняття державного контролю за цінами на переважну більшість товарів та послуг, запровадження свободи торгівлі юридичних та фізичних осіб і підпорядкування діяльності товаровиробника умовам ринку (внутрішньоекономічна) та розширення доступу в країну іноземних інвестицій, усунення одержавлення зовнішньоекономічних зв'язків, зняття протекціоністських обмежень для експорту, забезпечення конвертованості національної валюти (зовнішньоекономічна).

Лізинг — система довгострокової оренди, за якої спеціалізована лізингова компанія (іноді великий банк) надає у платне користування орендарям власне майно (машини, обладнання, господарські приміщення тощо).

Ліквідність — легкість перетворення того чи іншого активу у гроші без втрати або з мінімальною втратою його цінності.

Ліцензування — видача державними органами дозволу на право займатися певним видом діяльності.

М

Макроекономіка — напрям (розділ) економічної теорії, що вивчає економіку країни в цілому, як систему національного господарства; в центрі її уваги, зокрема, національний продукт і дохід, безробіття та інфляція, економічне зростання та циклічні коливання ділової активності.

Маржа — різниця між цінами продажу і купівлі.

Маржиналізм — течія економічної думки, яка виникла у 70-ті рр. XIX ст. і ґрунтується на використанні граничних величин при аналізі економічних явищ і процесів. Цим підходом було покладено початок вивченню мотивів поведінки економічних суб'єктів, факторів прийняття ними економічних рішень.

Маркетинг — вид фахової діяльності, яка спеціалізується на вивченні споживацьких потреб з метою їх найповнішого задоволення.

Межа бідності — офіційно встановлений рівень (норматив) грошових доходів фізичної особи (сім'ї) за певний період, який забезпечує рівень життя в межах прожиткового мінімуму.

Межа виробничих можливостей — графік, що показує варіанти ефективного використання обмежених виробничих ресурсів за наявних технологій.

Мезоекономіка — галузь науки, що вивчає проблеми функціонування і розвитку регіонів, галузей, міжгалузових комплексів у національній економіці.

Менеджмент — 1) вид фахової діяльності, що спеціалізується на управлінні фірмами, передусім корпораціями; 2) система управління корпоративним бізнесом.

Меркантилізм — перша економічна школа (теорія), що виникла в XV-XVI ст. і панувала до кінця XVIII ст., для якої багатство зводилося до грошей (золота, срібла), а його джерело вбачалося в успішній зовнішній торгівлі. Радили урядам

проводити активну економічну політику з тим, аби добиватися доступу до покладів дорогоцінних металів, заохочувати товарний експорт і застосовувати методи протекціонізму.

Методи державного регулювання економіки — способи впливу держави на економіку.

Митний тариф (мити) — податок на товари, що перетинають державний кордон.

Митний союз — форма міжнародної економічної інтеграції, за якої усуваються торговельні бар'єри і проводиться спільна торговельна політика щодо решти країн світу.

Мито — податок на імпортований товар або послугу.

Міграція населення — переміщення населення між регіонами і країнами.

Міжнародна економічна інтеграція — процес тісного господарського та політичного зближення країн, об'єднання їхніх зусиль для ефективного розв'язання економічних, соціальних, політичних та інших проблем.

Міжнародний валютний фонд (МВФ) — спеціалізований інститут ООН, заснований у 1944 р. згідно з рішенням Бреттон-Вудської конференції. Функціонує як міждержавна валютно-кредитна організація, що своєю діяльністю сприяє стабільності світової валютної системи, зокрема встановлює правила регулювання валютних курсів і контролює їх виконання, надає країнам-членам МВФ кредити для вирівнювання платіжних балансів і підтримки національних валют.

Міжнародний кредит — позика, яка надається безпосередньо країнами одна одній та міжнародними фінансово-кредитними організаціями.

Міжнародна міграція трудових ресурсів — переміщення працездатного населення із однієї країни в іншу у пошуках роботи та кращих умов праці і життя.

Міжнародний поділ праці — стійкі відносини між країнами, якими закріплюється їхня спеціалізація на виробництві певних видів товарів і послуг та задаються стимули для активної участі у взаємному обміні ними.

Мікроекономіка — напрям (розділ) економічної теорії, що вивчає поведінку окремих економічних суб'єктів (домогосподарств, фірм), мотиви прийняття ними економічних рішень та їх взаємодію на ринку.

Мінімальна заробітна плата — грошовий еквівалент, що забезпечує задоволення потреб на рівні простого відтворення робочої сили найнижчої кваліфікації за умов здійснення трудового процесу в межах суспільно-нормальної інтенсивності праці.

Мінова вартість — властивість товару обмінюватися на інші товари у певних кількісних співвідношеннях (пропорціях).

Міра вартості (розрахункова одиниця) — одна із функцій грошей, яка полягає у тому, що гроші служать людям одиницею виміру вартостей (цінностей) товарів і послуг, тобто необхідні для визначення цін і боргових зобов'язань.

Моделі ринкової економіки — узагальнені зразки організації сучасної ринкової економічної системи.

Монета — зливok грошового металу певної ваги, форми, проби та номіналу, узаконеного державою в якості засобу обігу.

Монетаризм — економічна неоліберальна теорія, яка заперечує необхідність активного втручання держави в економіку, оскільки вважає, що економіка стає нестабільною через непрофесійні дії держави щодо регулювання економіки. Основою державного регулювання економіки розглядає монетарну (грошово-кредитну) політику.

Монополія — ринкова ситуація, за якої єдина фірма виробником і продавцем певного товару чи послуги. Монополія є антиподом досконалії конкуренції, адже монополіст концентрує у своїх руках повну владу на ринку свого товару. Існує у різних видах.

Монопольна рента — надприбуток, який виникає внаслідок виняткових природних або технологічних умов виробництва.

Монопсонія — монополія з боку покупця, коли той є єдиним покупцем певного товару чи послуги. Таку перевагу зазвичай мають крупні корпорації, які користуються розрізненістю виробників сировини і напівфабрикатів.

Мультиплікатор — коефіцієнт (число), що показує наскільки змінюється ВВП (або національний дохід) при зміні факторів сукупного попиту на одиницю. Розраховується як відношення приросту ВВП (національного доходу) до приросту інвестицій. чи інших факторів, що зумовили цей ефект.

Н

Натуральне господарство — первісна, патріархальна форма організації виробництва, за якої виробники відірвано один від одного, спираючись на власні ресурси, забезпечують себе усім необхідним для життя.

Науково-технічна революція (НТР) — швидкі революційні (радикальні) зміни у техніці й технології, що призводять до зміни усього технологічного способу виробництва.

Науково-технічний прогрес (НТП) означає поступові зрушення у засобах і предметах праці, у знаннях і досвіді людей. НТР — закономірний етап (момент) НТП.

Націоналізація — перехід економічних ресурсів з приватної власності у державну; пряма протилежність приватизації.

Національна економіка — сукупність економічних суб'єктів та зв'язків між ними, яка сформувалася і розвивається на рівні країни як цілісна система.

Національне багатство — сукупність матеріальних і нематеріальних благ, нагромаджених і збережених країною на даний час; або усе те, чим володіє країна сьогодні.

Національний дохід — сукупний дохід усіх учасників виробництва національного продукту, або, що те саме, загальна сума факторних доходів (заробітної плати, ренти, проценту, прибутку).

Національний продукт — термін, під яким розуміється загальний обсяг продукції, виробленої різними галузями національної економіки за певний проміжок часу.

Національні рахунки — система таблиць у формі бухгалтерських рахунків, які характеризують процес виробництва, розподілу, обміну та споживання валового внутрішнього продукту.

Небанківські кредитно-фінансові установи — інституції, що виконують окрему або певний набір банківських операцій: інвестиційні і страхові компанії, пенсійні фонди, кредитні спілки, ломбарди тощо.

"Невидима рука" — вислів, запозичений із роботи А. Сміта "Дослідження про природу та причини багатства народів" (1776 р.), який розкриває механізм саморегулювання ринкової економіки: підприємець, прагнучи збагатитися, реально, завдяки силам ринкової конкуренції, піднімає національний добробут.

Неокейнсіанство — розвиток теорії Дж.М. Кейнса його послідовниками, які вважають, що державне стимулювання інвестицій у розвиток виробничої інфраструктури і високих технологій дає змогу підвищити продуктивність національної економіки.

Неокласицизм (неокласична теорія) — один із провідних напрямів економічної теорії, який сформувався наприкінці XIX ст. і розвиває основи класичного економічного вчення з урахуванням новітніх знань про ринкову систему, зокрема про мотиви поведінки економічних суб'єктів, ускладнення механізмів ринкової конкуренції і ціноутворення, "провали" ("фіаско") ринку тощо.

Неолібералізм — сучасний напрям економічної думки, який виник у першій половині XX ст. як альтернатива ідеям одержавлення економіки та кейнсіанству. Ґрунтується на неокласичній методології та обґрунтовує розвиток економіки на основі поєднання принципів економічної свободи з обмеженим державним регулюванням.

Нетарифні бар'єри — обмеження та/чи заборони на імпорт (квоти, ліцензування, жорсткі технічні і санітарні стандарти якості товарів тощо).

Норма амортизації — відношення суми річної амортизації до початкової вартості основного капіталу, помножене на 100. Норма амортизації показує, яку частку вартості основного капіталу слід включати у витрати виробництва товару чи послуги.

Норма банківського прибутку — відношення чистого прибутку до власного капіталу банку.

Норма обов'язкових резервів — частка вкладів, яку кожен комерційний банк зобов'язаний залишати в резерві (зазвичай на спеціальному рахунку в Центральному банку). Є одним із інструментів монетарної політики.

Норма прибутку — показник, який визначається як відношення отриманого прибутку до величини використаного для цього власного капіталу. Характеризує ступінь (швидкість) окупності капіталу.

О

Облігація — цінний папір, що засвідчує боргове зобов'язання позичальника перед кредитором.

Облік векселів — операція банку по достроковому викупу векселів у їх власників з певним дисконтом (зі знижкою від вказаної суми).

Облікова ставка (ставка рефінансування) — процентна ставка, за якою Центральний банк кредитує (рефінансує) комерційні банки. Слугує нижньою межею кредитних процентних ставок комерційних банків.

Обмеженість ресурсів — невідповідність між бажанням мати певну кількість благ і наявними засобами для його задоволення.

Оборот капіталу — процес функціонування капіталу, протягом якого первісно авансований капітал зрештою цілком повертається у грошовій формі.

Операції на відкритому ринку — купівля-продаж Центральним банком державних цінних паперів (зазвичай, облігацій); основний інструмент регулювання грошово-кредитної системи.

Оптимальний розмір підприємства — обсяг випуску продукції, за якого середні витрати досягають мінімуму.

Оптимальний розподіл ресурсів за Парето — ефективний стан економіки, за якого неможливо поліпшити добробут бодай однієї людини, не зашкодивши при цьому добробуту інших.

Оренда — володіння й користування майном (капітальним ресурсом) на договірних засадах.

Орендна плата — дохід власника капітального ресурсу, що складається з процента на капітал і ренти.

Офшорна зона — певна територія або невелика держава, де гарантовані низькі податкові ставки і відсутній жорсткий валютний контроль над іноземним капіталом.

Ощадний сертифікат — письмове свідоцтво банку про депонування грошових коштів громадян.

П

Пай — частка (доля) участі в капіталі підприємства.

Паперові гроші — декретовані (введені державою) гроші, що не мають внутрішньої (власної) вартості.

Парадокс Веблена — виняток із закону попиту, який відображає психологію заможних споживачів, схильних купувати саме дорогі товари й послуги, щоб у такий спосіб справити вплив на оточуючих, отримати престиж.

Парадокс Гіффена — виняток із закону попиту, який відображає психологію незаможних споживачів, котрі схильні більшою мірою купувати товари першої необхідності у разі їх подорожчання, відмовляючи собі у придбанні інших товарів.

Парето-ефективність (оптимум Парето) — стан економіки країни, за якого уже неможливо поліпшити добробут хоча б однієї людини, не погіршивши при цьому добробут якоїсь іншої людини.

"Паризький клуб" держав-кредиторів — неформальне (нестатутне) об'єднання держав, які надають кредити іноземним позичальникам і прагнуть спільними зусиллями забезпечити надійність їх повернення.

Паритет купівельної спроможності — співвідношення між купівельною спроможністю валют різних країн.

Партнерство — організаційно-правова форма фірми, якою володіють та управляють дві або більше особи.

Патент — документ, що засвідчує права власності на винахід чи технологію. Володіння патентом, окрім окремо обумовлених прав, обмежує використання запатентованої продукції третіми особами протягом визначеного терміну.

Пенсійні фонди — фінансові інститути, які формуються за рахунок пенсійних внесків.

Первинні доходи — факторні доходи, або доходи учасників виробництва ВВП. Статистично включають заробітну плату, доходи підприємців, прибуток корпорацій, орендну плату за нерухомість. В сукупності первинні доходи становлять національний дохід.

Перехідна (трансформаційна) економіка — стан економіки у період зміни суспільно-економічних систем, переходу від однієї системи до іншої.

Підприємець — активний суб'єкт ринкової економіки, який володіє здібностями для організації процесу створення товарів і послуг з метою отримання прибутку, здатний приймати рішення в умовах невизначеності й ризику та нести економічну відповідальність за них.

Підприємництво — самостійна ініціативна, творча діяльність людей, спрямована на пошук нових можливостей для бізнесу, використання нових технологій, нових сфер вкладення капіталу, подолання стереотипів і обмежень заради отримання прибутку.

Підприємницький дохід — прибуток після сплати позичкового процента і податків.

Платіжний баланс — статистичний звіт, який показує усі види валютних надходжень і платежів країни за певний період.

Платоспроможність — здатність виконати боргові зобов'язання за рахунок майна (активів).

Повна зайнятість — стан зайнятості, за якого безробіття не перевищує своєї природної норми.

Податки — обов'язкові і першочергові платежі економічних суб'єктів у бюджет держави та місцевих органів самоврядування, здійснювані для фінансування суспільних витрат у визначеному законодавством порядку.

Податкова система — офіційно (законодавчо) оформлена сукупність податків у національній економіці, включаючи правила їх нарахування та механізми сплати і контролю.

Податкові пільги — переваги у вигляді зменшення податкової ставки чи тимчасового звільнення від сплати податку, що створюють особливо сприятливі умови для ведення малого бізнесу, певних видів економічної діяльності, розвитку окремих економічних територій (зон) тощо.

Позичковий капітал — капітал, що надається підприємцям на умовах поверненості і платності.

Порівняльні переваги — співставлення альтернативних витрат виробників товарів і послуг. Виробник, у якого найнижчі витрати виробництва товару (найменша "ціна жертви"), має порівняльні переваги перед конкурентами.

Потреба — відчуття дискомфорту, стан внутрішнього незадоволення.

Право власності — привілей володіння певними обмеженими ресурсами, закріплений звичаєм та/або законом держави.

Праця — основний економічний ресурс (фактор виробництва), що представляє собою: 1) господарську діяльність людини; 2) фізичні, розумові і психологічні здібності людини, використовувані в господарській діяльності.

Прибуток — дохід власників фірми (підприємства).

Приватизація — передача економічних ресурсів з державної власності у приватну; пряма протилежність націоналізації.

Приватна власність — право приватних осіб і фірм набувати, володіти, користуватися і розпоряджатися економічними ресурсами.

Проблема власника-менеджера — проблема знаходження економічних стимулів для того, щоб зацікавити топ-менеджмент (вище керівництво) діяти в інтересах реального власника компанії, оскільки контроль за менеджментом з боку власника обмежений. Головна проблема корпоративного управління, що стосується як приватних корпорацій, так і державних підприємств.

Продуктивні сили — сукупність факторів виробництва (використовуваних ресурсів) в масштабі суспільства.

Продуктивність факторів виробництва — кількість продукції в розрахунку на одиницю певного фактору (ресурсу) виробництва.

Продуктивність праці — 1) кількість товарів і послуг, вироблених за одиницю робочого часу; 2) кількість робочого часу, витраченого на виготовлення одиниці продукції.

Прожитковий мінімум — вартість набору товарів і послуг ("споживчого кошика"), визначеного на основі обґрунтованих нормативів споживання і забезпеченості населення першочерговими життєвими засобами.

Протекціонізм — митна політика держави, спрямована на захист національного товаровиробника від іноземної конкуренції.

Процент — плата за право користуватися позикою.

Р

Раціональність — спроможність мислити та діяти, керуючись здоровим глуздом, або, що те саме, діяльність, яка спрямована на досягнення мети і враховує задані обмеження та наявні можливості (ресурси).

Реальні величини в економіці — величини, що вимірюються в натуральних показниках, або, що те саме, з поправкою на фактичний темп інфляції.

Ревальвація — підвищення вартості національної грошової одиниці шляхом збільшення її золотого вмісту (за часів дії золотого стандарту) або підвищення її обмінного курсу до іноземних валют.

Резерви — частина залучених банком грошових коштів (депозитів), яка не використовується як кредитний ресурс.

Резидент — економічний суб'єкт, що постійно перебуває (має головний офіс) у даній країні.

Результативність виробництва — характеристика виробництва на основі кількісного співставлення його результату та суспільної потреби у ньому.

Рента — регулярно отримуваний дохід від землі та інших природних багатств, майна чи капіталу, який не потребує від отримувача підприємницької діяльності.

Рентабельність — показник ефективності господарської діяльності; відношення балансового прибутку до середньорічної вартості активів або витрат виробництва, помножене на 100.

Реприватизація — повторна приватизація.

Рецесія — зниження рівня ділової активності країни, що характеризуються, як правило, зменшенням реального ВВП протягом принаймні шести місяців.

Рефінансування державного боргу — погашення боргу держави новими запозиченнями; призводить до виникнення так званої боргової піраміди.

Ризик економічний — невизначеність, що може вплинути на діяльність господарюючого суб'єкта або на здійснення певної економічної операції.

Римський клуб — міжнародна неурядова організація, що об'єднує відомих науковців, бізнесменів, колишніх державних діячів, які переймаються актуальними проблемами людства, їх аналізом та прогнозуванням.

Ринкова пропозиція — готовність продавців продати певний товар чи послугу.

Ринкова рівновага — ситуація, коли попит і пропозиція збалансовані.

Ринкова система, або **ринок** у широкому смислі — економічна система, у якій виробники та споживачі взаємодіють через ринок.

Ринковий механізм — спосіб (форма) організації і функціонування відносин між суб'єктами господарювання, що базується на принципах економічної свободи, взаємодії попиту і пропозиції, вільного ціноутворення, конкуренції.

Ринковий попит — готовність покупців придбати певний товар чи послугу.

Ринок — інституція, або механізм, що зводить разом покупців і продавців, узгоджує їхні інтереси, забезпечує самоорганізацію і саморозвиток економіки.

Рівень безробіття — частка безробітних серед економічно активного населення.

Рівень економічної активності населення — частка економічно активного населення у загальній його чисельності у віці 15-70 років.

Рівень життя — сукупність показників, що характеризують міру задоволення основних життєвих потреб населення.

Рівень зайнятості — частка зайнятих серед економічно активного населення.

Рівновага економіки — стан економіки, за якого продукції виробляється стільки, скільки її потребують споживачі.

Рівноважна ціна (ціна рівноваги) — ціна, що врівноважує попит і пропозицію.

Рівноважний обсяг — ситуація, за якої плани покупців і продавців на ринку цілком збігаються, так що за даної ціни обсяг пропозиції дорівнює обсягу попиту.

Рівняння обміну Фішера — рівняння $MU = PCC$, яке показує залежність необхідної кількості грошей в економіці від швидкості їх обертання, загального рівня цін та фізичного обсягу товарів і послуг.

Рідкісність — недостатність ресурсу для задоволення відразу усіх потреб.

Роздержавлення — процес обмеження державного втручання в економіку, переведення державних підприємств на комерційні засади господарювання, а також їх приватизація.

С

Сальдо — різниця між двома сторонами балансу: наприклад, між дебетом і кредитом (баланс суб'єктів господарювання), експортом і імпортом (торговельний баланс), між припливом валюти в країну та її відпливом за кордон (платіжний баланс). В залежності від цього розрізняють додатне та від'ємне сальдо торговельного і платіжного балансів (активні і пасивні баланси).

Санація — система заходів, спрямованих на фінансове оздоровлення підприємства, попередження його банкрутства.

Світова організація торгівлі (СОТ) — організація, що створена у 1995 р. як наступниця Генеральної угоди про тарифи і торгівлю (ГАТТ) для регулювання міжнародних торговельних відносин.

Світове господарство — сукупність взаємопов'язаних і взаємозалежних національних економік.

Світовий банк — фінансова установа ООН, створена одночасно із МВФ, яка спеціалізується на сприянні країнам-учасникам у кредитах та інвестиціях.

Сегментація ринку — поділ споживачів певного товару на окремі групи, що висувають до товару диференційовані вимоги.

Система національних рахунків — сукупність взаємопов'язаних рахунків (балансових таблиць), які розкривають результати та структуру національної економіки у відповідності з макроекономічною теорією.

Сімейний дохід — сума доходів свідомо організованої на основі родинних зв'язків та спільності побуту невеликої групи людей, життєдіяльність яких спрямована на реалізацію соціальних, економічних та духовних потреб окремих індивідів, самої сім'ї та суспільства в цілому.

Соціальна інфраструктура — система галузей, діяльність яких спрямована на задоволення соціально-культурних, духовних та інтелектуальних потреб людини.

Соціальна захищеність — характер та рівень обов'язків суспільства щодо людини й будь-якої соціальної групи; ступінь реальності їхніх прав та свобод.

Соціальна політика держави — система цілей і заходів по регулюванню соціально-економічних умов життя суспільства, забезпеченню добробуту усіх його членів.

Соціальний захист населення — система державних гарантій компенсації ризиків, у тому числі ризику втрати чи зниження доходів.

Соціальне забезпечення — соціальні виплати у формі грошових та натуральних трансфертів, а також послуг.

Соціальне страхування — форма соціального захисту, яка уможливорює матеріальне забезпечення та підтримку населення за рахунок страхових фондів.

Соціальні гарантії держави — зобов'язання держави перед суспільством щодо формування певного стандарту (рівня) добробуту людини, сім'ї.

Спільний ринок — форма міжнародної економічної інтеграції, що передбачає вільне переміщення не лише товарів, а й факторів виробництва — капіталу і робочої сили.

Споживання — витрати домогосподарств на оплату товарів і послуг, за виключенням витрат на придбання нового житла.

Споживна вартість — одна із властивостей товару, яка виражає його здатність задовольняти певну людську потребу.

Споживчий кошик — вартість основних матеріальних і нематеріальних благ, необхідних для забезпечення нормальних умов життєдіяльності людини в даній країні протягом певного періоду.

Споживчі блага — товари і послуги, які безпосередньо задовольняють потреби людини.

Страхова компанія — кредитно-фінансова установа, що займається укладанням договорів страхування та їх обслуговуванням.

Страховий поліс — документом, що посвідчує купівлю-продаж страхової послуги.

Страховий ринок — ринок, на якому купуються і продаються страхові послуги.

Страхування — економічна діяльність, що забезпечує формування заінтересованими особами спільного цільового страхового фонду з метою компенсації можливого фінансового (майнового) збитку шляхом пропорційного розподілу між ними такого збитку.

Структурні кризи в економіці — кризи нециклічного характеру, зумовлені диспропорціями між окремими сферами і галузями економіки.

Суспільне відтворення — безперервно повторюваний процес суспільного виробництва, постійного відновлення його умов і результатів.

Суспільний поділ праці — відособлення різних видів економічної діяльності та їх стійке закріплення за окремими людьми і групами у вигляді спеціалізації.

Суспільні товари — блага, які не оцінюються грошима, але потрібні суспільству і використовуються усіма нарівні.

Т

Тарифна система — це сукупність нормативів, з допомогою яких диференціюється оплата праці різних категорій працівників в залежності від: складності виконуваної роботи, умов праці, інтенсивності та характеру праці, природно-кліматичних умов.

Тарифні бар'єри — податки, що стягуються митницями з товарів (майна, цінностей) при перетині ними державних кордонів.

Темп інфляції — процентна зміна індексу цін відносно попереднього (базисного) періоду.

Теорія абсолютних переваг — одна з найперших теорій міжнародної торгівлі, висунута А. Смітом, згідно з якою на світовий ринок виходять лише ті країни, яким спроможні виробляти певний товар з витратами, меншими ніж в інших країнах. Їхні абсолютні переваги на ринку визначаються величиною прямих (явних) витрат виробництва, тобто задаються природними умовами та/або досягнутою технологією виробництва.

Теорія відносних переваг — одна з класичних теорій міжнародної торгівлі, висунута Д. Рікардо, згідно з якою участь у міжнародній торгівлі є вигідною практично для усіх країн світу, але за умови правильного вибору напрямку спеціалізації національного виробництва та досягнення на цій основі відносних переваг у витратах виробництва.

Теорія економіки пропозиції — сучасна неоліберальна теорія, яка, на відміну від кейнсіанської теорії, котра переймається, головним чином, проблемою стимулювання сукупного попиту, акцентує увагу на заохоченні сукупної пропозиції, підвищенні ефективності виробництва шляхом зниження виробничих витрат, скорочення податків з бізнесу, стимулювання інновацій, скорочення соціальних видатків тощо.

Теорія раціональних очікувань — сучасна неоліберальна теорія, яка стверджує, що заходи держави щодо стабілізації економіки стають неефективними через те, що раціональні суб'єкти (виробники і споживачі) тепер ефективно осмислюють усю інформацію для прогнозування майбутніх змін ринкової кон'юнктури і на основі цих очікувань приймають оптимальні для себе рішення, випереджаючи наміри уряду.

Теорія співвідношення факторів виробництва — одна із теорій міжнародної торгівлі, що пояснює одну із причин розвитку торгівлі нерівномірним забезпеченням країн факторами виробництва, унаслідок якого виникають відмінності у відносних цінах на ресурси, а отже, і вигоди від обміну надлишкових факторів виробництва на дефіцитні. Автори теорії Е. Гекшер і Б. Олін.

Теорія суспільного вибору — економічний аналіз процесів прийняття політичних рішень.

Технопарк (технологічний парк) — мережа підприємницьких структур, створена на базі потужного наукового центру, яка своєю діяльністю забезпечує, з одного боку, інтеграцію реальних знань і високих технологій, а з другого, — комерціалізацію науково-технологічних розробок.

Тимчасова зайнятість — робота з визначеним у трудовому договорі (контракті) терміном її закінчення.

Тіньова економіка — економічна діяльність, суб'єкти якої уникають офіційного обліку і сплати податків.

Товар — економічне благо, що слугує об'єктом купівлі-продажу.

Товарне виробництво — суспільна форма організації виробництва, за якої продукція виготовляється не власного споживання виробниками, а для продажу.

Традиційна економіка — економічна система, в якій традиції та звичаї визначають господарські рішення.

Трансакційні витрати — витрати, які несуть суб'єкти господарювання в процесі укладання і виконання ринкових договорів (контрактів).

Трансакція — передача прав власності.

Транснаціональна корпорація (ТНК) — компанія, що займається підприємницькою діяльністю на території двох чи більше країн.

У

Унітарне підприємство — комерційна організація, яка не є власником використовуваного нею майна.

Управління економікою — свідомий вплив держави на об'єкти і процеси з метою цілеспрямованого господарської діяльності, узгодження дій суб'єктів національної економіки й отримання бажаних результатів.

Ф

Фактори виробництва — ресурси, що використовуються у виробництві товарів і послуг.

Факторинг — особливий вид кредитування, за якого постачальник товарів продає боргові претензії у вигляді "дебіторських рахунків" банку чи іншому комісіонеру зі знижкою.

Факторні доходи — доходи, які отримують власники факторів виробництва від участі у виробництві товарів та послуг (заробітна плата, процент, прибуток, рента).

Фізичний капітал — засоби виробництва: будівлі, споруди, машини, устаткування, прилади, матеріали, робочі тварини тощо.

Фізіократи — французька економічна школа, що першою звернула увагу на виробництво як джерело суспільного багатства, перебільшивши, однак, при цьому роль сільського господарства.

Фінанси — система усталених в суспільстві економічних відносин між державою як системою органів влади, домогосподарствами, фірмами та громадськими об'єднаннями, а також відносин країни з іншими державами і міжнародними економічними організаціями, з приводу формування та використання грошових фондів на основі розподілу та перерозподілу національного продукту та доходу.

Фінансова система — сукупність фінансових відносин різних рівнів та інститутів, що забезпечують її функціонування.

Фінансово-промислова група (ФПГ) — потужний диверсифікований концерн, до складу якого входять також фінансово-кредитні установи (банк, страхова компанія тощо).

Фіскальна політика держави — сукупність інструментів, якими уряд мобілізує фінансові ресурси, розподіляє та використовує їх для виконання довірених йому суспільством функцій.

Форвардна угода — біржовий контракт на реальну поставку цінностей у майбутньому.

Формації суспільно-економічні — економічні і соціальні форми існування суспільства; великі періоди у розвитку людства. Термін введений К. Марксом. За

критерій формацій взято рівень розвитку продуктивних сил (техніки, знань і досвіду людини) і панівну форму власності на засоби виробництва. Виділено три суспільно-економічні формації:

Франчайзинг — вид комерційного підприємництва, за якого дрібні підприємці укладають контракт (франшизу) із великою фірмою на право користування її торговельною маркою у своїй діяльності на певній території і в певній сфері.

Ф'ючерсна угода — строкова угода, що укладається на товарній і фондовій біржах про поставку товару або цінних паперів у певний строк. Сенс такої угоди в тому, щоб упіймати різницю (маржу) між поточною і майбутньою ціною.

X

Хайрінг — форма лізингу, середньострокова оренда машин і устаткування без передачі права власності на майно орендареві, що орендується.

Хеджування — укладання арбітражних (страхових) угод з метою страхування реальної товарної операції від можливих втрат при зміні договірної ціни.

Холдинг — компанія, що володіє значними частками прав власності (статутного капіталу) інших компаній і здійснює таким чином контроль за їх діяльністю.

Ц

Централізація капіталу — збільшення функціонуючого капіталу шляхом об'єднання (злиття) або поглинання (приєднання одними компаніями інших), здійснюване зазвичай придбанням пакетів корпоративних прав власності.

Цивілізація — історично конкретний стан суспільства, який характеризується досягнутим рівнем продуктивних сил, особливим способом організації виробництва і відповідною духовною культурою.

Цикл економічний — період розвитку економіки від піку до піку (від спаду до спаду), у якому постійно і послідовно повторюються певні фази.

Ціна — ринкова вартість товару виражена в грошах; кількість грошей, що сплачується за одиницю товару.

Ціна землі — капіталізована земельна рента; сума, що визначається як відношення річної суми земельної ренти до депозитної ставки процента.

Цінні папери — документи, що засвідчують майнові права їхніх власників та дають їм право на одержання певного доходу.

Ч

Чек — письмове розпорядження власника поточного банківського рахунку виплатити певну суму певній особі.

Чисті активи — загальна вартість активів фірми за виключенням зобов'язань.

Чистий експорт — різниця між експортом та імпортом за певний період.

Чистий економічний добробут – показник величини скоригованого валового внутрішнього продукту (ВВП), що отримується за допомогою вирахування з нього вартісної оцінки негативних факторів випуску та обліку недекларованих і неринкових доходів.

Чиста кредитування – перевищення або дефіцит джерел фінансування в порівнянні з витратами на придбання нефінансових активів; на рівні національної економіки показує кількість ресурсів, яке дана країна надає в розпорядження решти світу; чисте запозичення – отримання країною ресурсів від решти світу.

Ш

Швидкість обертання грошей — швидкість, з якою гроші переходять з рук в руки.

Шедулярний прибутковий податок – податок, який на відміну від глобального прибуткового податку стягується не з сукупного платника податків, а по частинах, шедулам, в джерела доходу.

Ю

Юридична відповідальність бізнесу – 1) обов’язок менеджерів дотримуватися законів центральних та місцевих органів влади, виконувати умови контрактів; 2) три групи обов’язків менеджерів: перед радою директорів, перед клієнтами, перед власним персоналом.

Юридична особа — підприємство (фірма), організація, яка має майно (активи) і відповідає ним за своїми борговими зобов'язаннями, а також має певний юридичний статус (назву і адресу), статут, банківські рахунки, печатку, самостійний баланс.

Я

Якість життя — поняття, що характеризує соціальну ефективність національної економіки, а саме рівень матеріального добробуту населення та міру задоволеності людини комфортністю і безпечністю умов життя, можливостями реалізації її життєвих планів.

Ярмарок оптовий – крупний регулярний чи разовий (щорічний) ринок товарів широкого вжитку, на якому зосереджені і демонструються різноманітні товари для ознайомлення з ними потенційних покупців і укладання оптових торгових угод з виставленим зразкам. На ярмарках-продажах після завершення демонстрації виставлені зразки часто продаються. Найбільші міжнародні ярмарки проводяться в Парижі, Торонто, Дамаску, Лейпцигу.

Ярмарок роздрібний торгівельний: тимчасовий або такий, що діє постійно (щодня) торг, дозволений місцевими властями у визначеному місці, на який представники підприємств і приватні торговці, в основному човники, звозять різні товари для продажу; великий сільський базар, ринок.

Список використаної літератури

1. Бабашкина А.М. Государственное регулирование национальной экономики / Бабашкина А.М. – К.: Финансы и статистика, 2013. – 480 с.
2. Балабанов Г.В. Трансформація територіальної організації України / Г.В. Балабанов, І.Й. Ловецький – К. Наукова думка, 2014. – 220 с.
3. Белявцев М.І. Інфраструктура товарного ринку / М.І. Белявцев, Л.В. Шестопалова – К.: Центр навч. літ-ри, 2015. – 416 с.
4. Бланк И.А. Словарь-справочник финансового менеджера / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 2008. – 480 с.
5. Гордієнко Д.Д. Економічний тлумачний словник (2-е вид.) / Д.Д. Гордієнко. – Київ, ТОВ "КНТ" 2007. – 360 с.
6. Горев Л.Н. Оптимизация экосред. Кн. 2. – Прогнозирование и оптимизация / Горев Л.Н., Дорогунцов С.И., Хвесик М.А. – К.: Наукова думка, 1997. – 558 с.
7. Горев Л.Н. Оптимизация экосред. Кн. 3 – Воспроизводство и пополнение / Горев Л.Н., Дорогунцов С.И., Хвесик М.А. – К.: Наукова думка, 1997. – 560 с.
8. Гринів Л.С. Національна економіка: Навч. посібник. / Гринів Л.С., Кічурчак М.В. – Львів: “Магнолія 2016”, 2010. – 464 с.
9. Гриньова В.М. Державне регулювання економіки: Навчальний посібник / Гриньова В.М., Новікова М.М. – Х.: Видавничий дім «ІНЖЕК», 2004. – 756 с.
10. Дворядкина Е.Б. Национальная экономика / Дворядкина Е.Б. – К.: Наукова думка, 2009. – 130 с.
11. Державне регулювання економіки / За ред. І.Р. Михасюка. – Л.: «Українські технології», 1999. – 640 с.
12. Державне регулювання економіки: Навч. посібник / С.М. Чистов, А.Є. Никифоров, Т.Ф. Куценко та ін. – К.: КНЕУ, 2000. – 316 с.
13. Дідківська Л.І. Державне регулювання економіки / Дідківська Л.І., Головка Л.С. – К.: Знання, 2006.
14. Данилишин Б.М. Природно-ресурсний потенціал сталого розвитку України / Данилишин Б.М., Дорогунцов С.І., Міщенко В.С., Коваль Я.В., Новоторов О.С., Паламарчук О.М. – Київ, РВПС України. 1999. – 716 с.
15. Данилишин Б.М. Продуктивні сили економічних районів України / Данилишин Б.М., Чернюк Л.Г., Фащевський М.І. та ін. – К: ЗАТ “НІЧЛАВА”, 2000. – 517 с.
16. Дорогунцов С.І. Теорія розміщення продуктивних сил і регіональної економіки. Навч. посіб. / Дорогунцов С.І., Олійник Я.Б., Степаненко А.В. – К.: “Стафед-2”, 2011. – 144 с.
17. Дорогунцов С.І. Україна: проблеми сталого розвитку: Наукова доповідь / Дорогунцов С.І., Данилишин Б.М., Лібанова Е.М. – К.: РВПС України НАН України, 1997. – 96 с.
18. Доценко А.І. Регіональне розселення: проблеми та перспективи. / Доценко А.І. – К.: Наукова думка, 1994. – 237 с.
19. Економічний словник-довідник / [за ред. С.В. Мочерного]. – Київ: Феміна, 1995. – 368 с.

20. Заблоцький Б.Ф. Національна економіка. Підручник / Заблоцький Б.Ф. – Львів. Новий світ 2000, 2009. – 582 с.
21. Коноплицкий В. А. Экономический словарь: толково-терминологический / В.А. Коноплицкий, А.И. Филина. – Киев: КНТ, 2007. – 624 с.
22. Круш П.В. Макроекономіка: Навч. посіб. для вузів. / Круш П.В., Тульчинська С.О. – К.: Центр навч. літ-ри, 2015. – 400 с.
23. Лукінов І.І. Економічна трансформації (наприкінці ХХ сторіччя) / Лукінов І.І. – К.: АТ "Книга", 1997. – 456 с.
24. Лишиленко В.І. Регіональна економіка: підручник / Лишиленко В.І. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 384 с.
25. Міжнародні економічні відносини: система регулювання міжнародних економічних відносин / А.С. Філіпченко, В.С. Бурковський та ін. – К.: Либідь, 2004. – 254 с.
26. Національна економіка. Підручник для ВНЗ (рек. МОН України) / За заг. ред. Круша П.В. – К. Каравела, 2008. – 416 с.
27. Національна економіка. Навчальний посібник для ВНЗ / За ред. Тарасевича В.М. – К. ЦУЛ, 2009. – 280 с.
28. Орешин В.П. Государственное регулирование национальной экономики: Учебное пособие. / Орешин В.П. – К.: Юристъ, 1999. – 289 с.
29. Парсаданов Г.А. Прогнозирование национальной экономики. / Парсаданов Г.А., Егоров В.В. – К.: Либідь, 2002. – 304 с.
30. Прядко В.В. Національна економіка: навч. посіб. / За заг. ред. В.В. Прядка. – К.: КНТ, 2011. – 296 с.
31. Регіональна економіка: Підручник / Жук М.В. – К.: ВЦ "Академія", 2008. – 416 с.
32. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка. Підручник / Дорогунцов С.І., Заяць Т.А., Пітюренко Ю.І. та ін. – Київ, КНЕУ, 2005. – 988 с.
33. Руденко В.П. Природно-ресурсний потенціал України / Руденко В.П. – К.: Либідь, 1994. – 450 с.
34. Савченко В.Ф. Регіональна економіка: Навч. посібник / Савченко В.Ф. – К.: Кондор, 2012. – 339 с.
35. Слухай С.В. Довідник базових термінів та понять з мікроекономіки / С.В. Слухай – К.: Лібра, 1998. – 256 с.
36. Стеченко Д.М. Державне регулювання економіки / Д.М. Стеченко – К.: Знання, 2006. – 324 с.
37. Сухарський В.С. Економічний словник-довідник / В.С. Сухарський – Тернопіль: Навчальна книга, 2002. – 328 с.
38. Чернюк Л.Г. „Розміщення продуктивних сил України": Навчальний посібник / Л.Г. Чернюк, Д.В. Клиновий – Київ: ПУЛ, 2002. – 470 с.

Науково-методичне електронне видання

**Ушкаренко Юлія Вікторівна
Соловійов Андрій Ігорович
Чмут Анна Володимирівна
Гурова Вікторія Олександрівна**

**СЛОВНИК ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ І ПОНЯТЬ
З ДИСЦИПЛІНИ «ТЕОРЕТИЧНА ЕКОНОМІКА»**

**для студентів спеціальностей:
051 «Економіка», 292 «Міжнародні економічні відносини»,
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»,
076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»,
073 «Менеджмент»,
241 «Готельно-ресторанна справа», 242 «Туризм»
рівня вищої освіти «бакалавр»**

ISBN 978-617-7941-12-4 (електронне видання)

Підписано до видання 27.01.2021 р.
Формат 60x90/16. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 2,64. Обл.-вид. арк. 2,84.
Замовлення № 1897.

Видано з готового оригінал-макету

Книжкове видавництво ФОП Вишемирський В. С.
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи: серія ХС № 48 від 14.04.2005 р.
видано Управлінням у справах преси та інформації.
Адреса: 73000, Україна, м. Херсон, вул. Соборна, 2,
тел. (050) 133–10–13, e-mail: printvvs@gmail.com, vish_sveta@rambler.ru